

13. Dictionary and Thesaurus. – Режим доступу : <http://irreality/askdefine.com>.
14. Free Online Dictionary, Thesaurus and Encyclopedia. – Режим доступу : <http://www.thefreedictionary.com.irreality>.
15. Longman Dictionary of Contemporary English / Ed. by A. Gadsby. – Harlow : Pearson ESL, 2006. – 1968 p.
16. Longman Dictionary of English Language and Culture. – Harlow : Addison Wesley Longman, 1998. – 1568 p.
17. Macmillan Dictionary. – Режим доступу : <http://www.macmillandictionary.com>.
18. Macmillan English Dictionary for Advanced Learners / Ed. by M. Rundell. – L. : Macmillan Publishers Limited, 2006. – 1692 p.
19. Online Collins Dictionary. – Режим доступу : <http://www.diclib.com>.
20. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English / Ed. by S. Wehmeier. – Oxford : Oxford University Press, 2003. – 1540 p.
21. Oxford Wordpower Dictionary / Ed. by S. Wehmeier. – Oxford : Oxford University Press, 1999. – 746 p.
22. Webster's New Collegiate Dictionary. – Springfield : G. & C Merriam Co, 1974. – 1536 p.
23. Your Dictionary. – Режим доступу : <http://www.yourdictionary.com/irreality>.

МОВЛЕННЄВИЙ ПАСПОРТ ІДІОЛЕКТУ ПОЛІТИКА (на матеріалі англомовного політичного дискурсу)

ОНЧУЛЕНКО М. І.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Сучасний етап розвитку філологічної думки характеризується підвищенням загального інтересу дослідників до питань індивідуальної мовленнєвої діяльності. Дедалі частіше лінгвісти усвідомлюють той факт, що свідомість адресанта є домінуючою величиною дискурсу. Тому не випадково в центрі уваги мовознавців знаходиться сьогодні поняття ідіолекту, яке, з одного боку, співвідноситься з поняттями мови, тексту, контексту, дискурсу, а з іншого, – з такими категоріями, як авторський дискурс (В. В. Виноградов, Л. О. Ноздріна), мовна особистість (Ю. М. Караулов), ідіостиль (Ю. Н. Тинянова, Л. С. Виготський), людського фактору у мові (Е. Бенвеніст).

Поняття ідіолект ввійшло до обігу лінгвістичної науки завдяки дослідженням В. Д. Лютікової, О. Н. Мальцевої, П. А. Ніколаєвої і тепер посідає важливе місце у просторі сучасної лінгвістичної комунікації.

Актуальність даного дослідження зумовлена спрямованістю сучасних лінгвістичних студій на вивчення ідіолекту учасників комунікації в конкретній ситуації та реалізації апелятивної функції мови різноманітними мовними засобами. Вивчення ідіолекту надзвичайно актуальне в дискурсології, де основна увага приділяється особливостям індивідуальних характеристик мовлення індивіда.

Ідіолект може бути описаний із застосуванням методики, яка була запропонована Т. В. Шмельовою [9, с. 57–65] та доповнена Ф. С. Бацевичем [1, с. 64–70]. Паспорт (“висловлення, взяті в сукупності, є мовленнєвим паспортом мовця” [6, с. 7].), або анкета, ідіолекту окреслює його основні мовні та прагматичні характеристики. Ідіолект пов’язаний з особливостями “загальноосвітнього ку-

льтурного розвитку мовця”, з особливостями виховання й досвіду індивіда, з манерою його поведінки, із соціальною роллю, яку він виконує в комунікативній і соціальній ситуації. Вибір слів, словосполучень, етикетних мовних кліше, вимова, граматична правильність, інші характеристики мови свідчать про його “культуру індивідуальної мови” [2, с. 14], рівень освіти, вид занять, соціальний статус, – про належність до певної соціальної групи [6, с. 7]. Таким чином, ідіолект є віддзеркаленням сутності певної мовної особистості.

Наукова новизна дослідження мотивується тим, що ідіолект політичного діяча ще не був об’єктом вивчення на рівні когнітивної семантики. Мета статті – дати багатовимірну характеристику семантичним полям, які були виокремлені у щорічних зверненнях президентів США та встановити їх функції в ідіолекті політиків.

Реалізація поставленої мети передбачає розв’язання таких завдань:

- виокремити основні семантичні поля лексики в ідіолекті політиків;
- проаналізувати спільні та відмінні риси семантичних полів в ідіолекті політичних діячів;
- встановити істра- та екстралінгвістичні чинники впливу на зміст семантичних полів у політичному ідіолекті.

Матеріалом дослідження слугують транскрипти (об’ємом 17 тис. слововживань) щорічних звернень президентів США (Б. Клінтона, Дж. Буша та Б. Обама) до Конгресу [<http://frwebgate.access.gpo.gov>].

Ідіолект політичного діяча формує мовну картину світу, в якій одні реалії присутні, а інші виключаються з розгляду, певні типи відношень виокремлені, а інші залишаються без належної уваги, і власне бачення політика відбувається через відбір, оцінку та встановлення важливих для політичного діяча відношень. Відповідно, реконструкція ідіолекту політичного діяча полягає у порівнянні тезаурусу політичного ідіолекту та тезаурусу літературної мови, що дає змогу виокремити концептосферу ідіолекту політика. Домінантні лексеми семантичного поля представляють мовну реалізацію концепту, тобто семантичне поле ↔ концепт. Сукупність виокремлених концептів у структурі ідіолекту політика становить концептосферу політичного ідіолекту.

Аналіз щорічних звернень президентів США до Конгресу дав змогу виокремити домінантні семантичні поля та побудувати семантичну структуру політичного ідіолекту. В ідіолекті Б. Обама нами було виокремлено 7 домінантних концептів, вербалізованих за допомогою відповідних семантичних полів: Economy, Education, Employment, Energy, Health care, Legislation, Terrorism. Найбільш об’ємним є семантичне поле Economy (46 %), що зумовлено поглибленою економічною та фінансовою кризою (1).

1. *The **recovery plan** and the **financial stability plan** are the immediate steps we’re taking to revive our economy in the short-term. But the only way to fully restore America’s economic strength is to make **the long-term investments** that will lead to new jobs, new **industries**, and a renewed ability to compete with the rest of the world.*

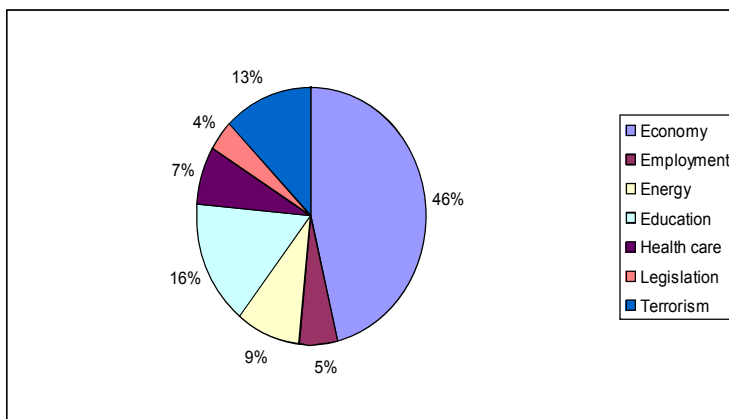
Лексеми *recovery, financial, investment, industry* репрезентують концепт Economy. Вживання наведених лексем зумовлено необхідністю закликати Конгрес прийняти невідкладні заходи щодо стабілізації фінансової системи країни, що дасть змогу відновити економічну потужність країни на світовій арені. Ядром

семантичного поля Economy є лексеми crisis, центр становлять такі лексеми як *finance, loan*. Б. Обама також звертає увагу на такі питання, як освіта (Education – 16%) та тероризм (Terrorism – 13%) (2;3).

2. *This is a prescription for economic decline, because we know the countries that out-teach us today will out-compete us tomorrow. That is why it will be the goal of this Administration to ensure that every child has access to a complete and competitive education.*

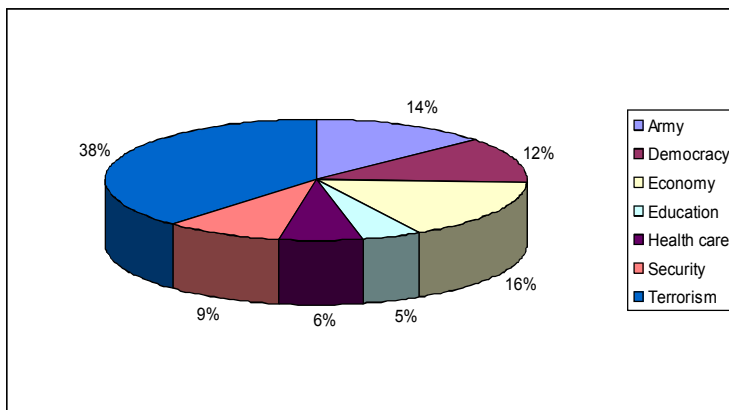
Лексеми out-teach, education вербалізують концепт Education, який має тісний зв'язок із концептом Economy. Освіта завжди була темою гарячих дискусій політиків. У своєму зверненні Б. Обама закликає конгрес прийняти закон, який дасть громадянам доступ до якісної освіти (*complete and competitive education*), що у свою чергу дасть змогу американським випускникам бути конкурентоспроможними на світовому ринку праці. Обама вважає, що однією з причин економічного занепаду є низький рівень освіти в країні.

Структура тезаурусу ідіолекту Б. Обами є рефлексією реальності буття американського народу. Домінантна роль семантичного поля Economy зумовлена необхідністю привернути увагу конгресменів до вирішення нагальних потреб в економіці США.

Діаграма 1. Структура тезаурусу ідіолекту Б. Обами

Для порівняння розглянемо концептосферу ідіолекту Дж. Буша нами було виокремлено наступні домінуючі концепти та встановлено семантичні поля їх вербалізації: Army, Democracy, Economy, Education, Health care, Security, Terrorism (див. Діаграма 2).

Діаграма 2. Структура тезаурусу ідіолекту Дж. Буша

Домінантними семантичними полями в ідіолекті Дж. Буша є Terrorism, Economy, Army. Домінантність тематичного поля Terrorism (38%) у структурі ідіолекту Дж. Буша є наслідком атак терористів, здійснених 11 вересня та проголошення війни із терористами (4). Друге місце за об'ємом посідає семантичне поле Economy (16 %) (5), яке в ідіолекті Дж. Буша тісно пов'язане із семантичними полями Terrorism та Army (14%) (6). Наприклад:

4. *Thanks to the work of our law enforcement officials and coalition partners, hundreds of terrorists have been arrested. Yet, tens of thousands of trained terrorists are still at large. These enemies view the entire world as a battlefield, and we must pursue them wherever they are.*

Лексичними засобами вербалізації концепту Terrorism є лексеми та словосполучення *law enforcement officials, coalition partners, terrorist, enemies, battlefield*. У наведеному прикладі Дж. Буш закликає конгресменів та громадян США продовжувати боротьбу з терористами, незважаючи на досягнення органів правопорядку та партнерів по коаліції.

5. *We'll prevail in the war, and we will defeat this recession.*

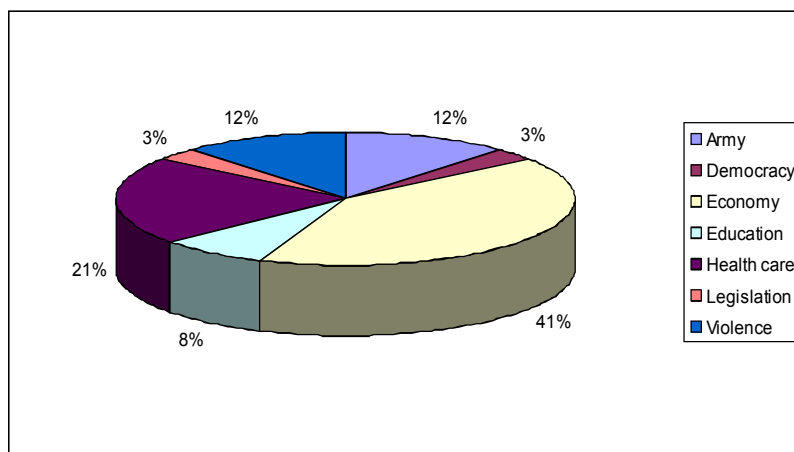
Приклад 5 вказує на взаємозв'язок між концептами War та Economy. Лексема war репрезентує концепти Terrorism та Army, а ексема recession вербалізує концепт Economy. З точки зору Дж. Буша подолання економічних проблем неможливе без перемоги у війні.

6. *My budget includes the largest increase in defense spending in two decades, because while the price of freedom and security is high, it is never too high.*

Тісний зв'язок між концептами Terrorism, Economy та Army прослідковується також у прикладі 6. Дж. Буш у своєму зверненні закликає конгресменів збільшити витрати на оборону, оскільки ціна свободи та безпеки не може бути високою. Збільшення витрат на оборону сприятиме економічному зростанню, створенню нових робочих місць, розробці нових технологій, що у свою чергу покращить оборонну спроможність країни і дасть громадянам відчуття безпеки. Відповідно, ми можемо стверджувати, що концепт *заклик* в ідіолекті Дж. Буша корелює з такими концептами як Economy, Terrorism, Army.

Ідіолект Б. Клінтона характеризується такими домінуючими концептами, як Army, Democracy, Economy, Education, Health care, Legislation, Violence.

Домінуючою тезаурусу ідіолекту Б. Клінтона є семантичне поле Economy (41%).

Діаграма 3. Структура тезаурусу ідіолекту Б. Клінтона

Однак, в ідіолекті Б. Клінтона даний концепт корелює з такими концептами, як Development, Stabilization, що зумовлено періодом його правління. Б. Клінтон усі зусилля спрямував на зменшення дефіциту бюджету, збільшення податків та покращення соціального забезпечення середнього класу, здійснення реформ (7). На другому місці за об'ємом знаходиться семантичне поле Health care (21%) (8).

7. *This Congress produced a budget that cut the deficit by half a trillion dollars, cut spending, and raised income taxes on only the wealthiest Americans. This Congress produced tax relief for millions of low-income workers to reward work over welfare.*

Лексеми *budget, deficit, dollar, spending, income, taxes, relief, low-income* презентують концепт Economy. У своєму зверненні Б. Клінтон закликає до стабілізації економіки країни та здійснення реформ, що дасть змогу покращити життя громадян країни.

8. *Our goal is health insurance everybody can depend on: comprehensive benefits that cover preventive care and prescription drugs; health premiums that don't just explode when you get sick or you get older.*

Вербалізаторами концепту Health care є лексеми *health, preventive care, drugs, sick*. Неспроможність громадян отримати якісне медичне забезпечення, банкрутство сімей через нездатність розрахуватися за отримані медичні послуги змусило Б. Клінтона розпочати реформу медичного обслуговування.

Спільними рисами ідіолекту президентів є домінантна роль семантичного поля Economy у функції заклику. Однак, слід зауважити, що концепт Economy в ідіолекті зазначених політиків володіє різними семантичними компонентами. Так, у дискурсі Б. Клінтона Economy є закликом до реформ та стабільності, у Дж. Буша – закликом до війни, утримання економіки на докризовому рівні, у Б. Обама – закликом до подолання економічної та фінансової кризи. Диференційними ознаками тезаурусу ідіолекту політиків є домінантне місце концепту *Terrogism* в ідіолекті Дж. Буша. Таким чином, можна констатувати, що ідіолект політичного діяча є складною системою, яка відображає політичну модель світу.

Відповідно, перспективи подальших досліджень ідіолекту політичних діячів відкриваються, перш за все, у когнітивному та прагматичному аспектах. Водночас побудова інтегративних моделей ідіолекту політичного діяча, реконструкція тезаурусу мовної особистості сприятиме створенню базової моделі політичного мислення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики / Флорій Сергійович Бацевич. – К. : Вид. центр “Академія”, 2004. – 344 с.
2. Білодід І. К. Лінгвістика і соціологія / І. К. Білодід // Мовознавство. – 1968. – № 2. – С. 8–16.
3. Виноградов В. А. Идиолект / В. А. Виноградов // Русский язык. Энциклопедия / Гл. ред. Ю. Н. Караулов. – М. : Большая Российская энциклопедия, 1998. – С. 144–145.
4. Гриценко П. Ідіолект і текст / П. Гриценко // Лінгвостилістика: об’єкт – стиль, мета – оцінка : зб. наук. пр., присвячений 70-річчю від дня народження проф. С. Я. Єрмоленко / Відп. ред. акад. НАН України В. Г. Складенко. – К., 2007. – С. 16–43.
5. Золян С. Т. От описания идиолекта – к грамматике идиостиля / С. Т. Золян // Язык русской поэзии XX века. – М. : Ин-т рус. яз. АН СССР, 1989. – С. 238–259.
6. Карасик В. И. Язык социального статуса: социолингвистический аспект. Прагмалингвистический аспект. Лингвистический аспект / Владимир Ильич Карасик. – М. : Гнозис, 2002. – 333 с.
7. Литус Е. В. Эволюция идиолекта писателя: на материале ранних и поздних рассказов А. П. Чехова : автореферат дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.01 “Русский язык” / Е. В. Литус. – Орел, 2004. – 19 с.
8. Ставицька Л. О. Про термін ідіолект / Л. О. Ставицька // Українська мова. – 2009. – № 4. – С. 3–17.
9. Шмелева Т. В. Модель речевого жанра / Т. В. Шмелева // Антология речевых жанров : повседневная коммуникация / А. Вежбицка, В. Е. Гольдин, С. Ю. Данилин. – М. : Лабиринт, 2007. – С. 81–89.